

■ ДА ПАЗИМ РОДНАТА ПРИРОДА

Асен Изнамов

Plebeius dardanus (Синевка на Дряновски)

Много рядка и красива пеперуда, която у нас може да се види само по карстовите склонове на Пирин и Алиботуш. Уязвим вид за българската фауна

Erebia ottomana (Турска кадибянка)

Често може да се види у нас в Рила, Пирин, Осогово, Алиботуш, Западните Родопи и Стара планина в близост до иглолистни гори на субалпийските склонове

Zerynthia cerisy

Рядко срещан вид, разпространен само в предпланините на България до около 1100 м н.в.

Erebia rhodopensis (Рилска кадифянка)

У нас се среща в Рила, Пирин и Стара планина предимно над 1900 м н.в. Уязвим вид по IUCN* за европейската фауна

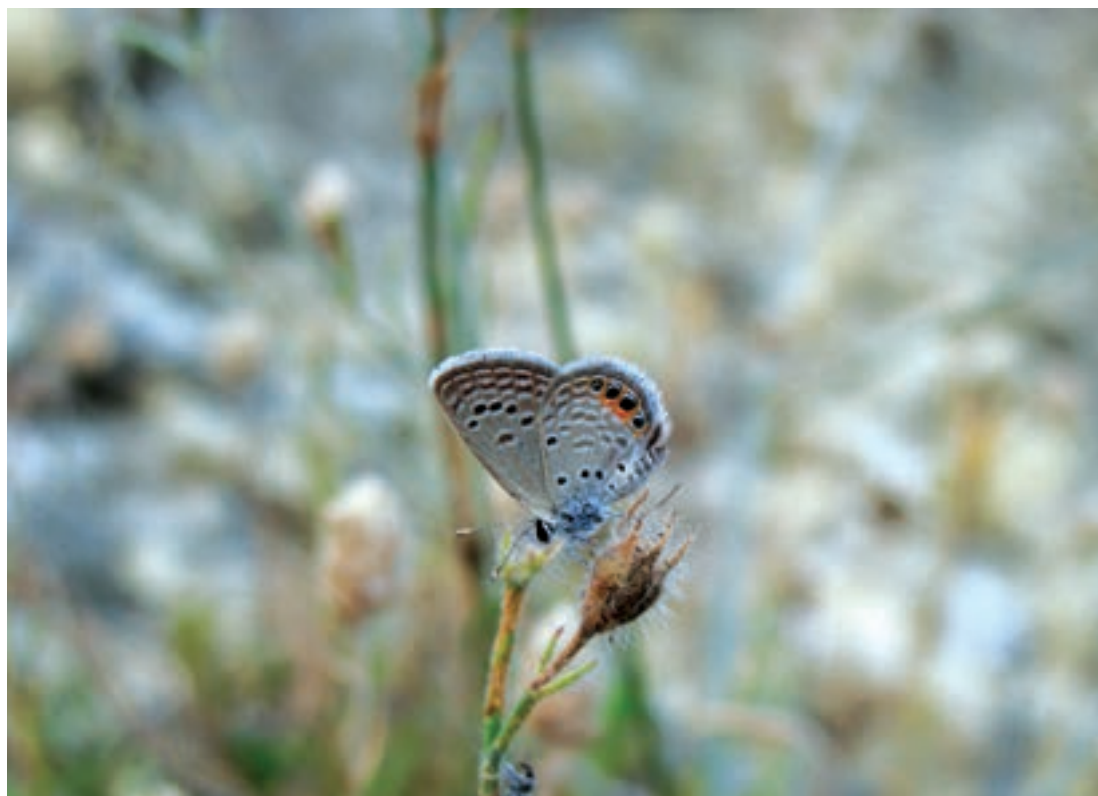
*IUCN – International Union for Conservation of Nature (Международен съюз за защита на природата)

Euphydryas cynthia

Високопланински европейски ендемит, разпространен у нас в Рила и Пирин на височина около 2000 м.
Според критериите на IUCN* е уязвим за Европа

Chilades trochylus

Най-дребната европейска дневна пеперуда, за която наскоро бе установено със сигурност, че обитава и България. Поради малките си размери, оцветяване и типичен „зигзагообразен“ полет тя трудно може да бъде забелязана и следвана с поглед

Parnassius apollo (Аполон)

Почти изчезнал вид от много райони на европейските държави. У нас е защитен от Закона за биологично разнообразие. Включен е в Бернската конвенция и Червената книга на европейските дневни пеперуди

Tarucus balkanicus

Среща се в Югозападна България, Източните Родопи и Сливенско, но е сравнително малочислена и трудно забележима пеперуда. Уязвим вид за българската фауна

Изображенията на животни преди хилядолетия и днес

Изследователи от университета Йотвюш в Будапеща под ръководството на д-р Габор Хорват (Horvath) са изучили над хиляда изображения на животни, отразяващи характера на движенията им, например последователността на поставяне на земята на четирите крака. Проучването, направено в рамките на проект в областта на историята на изобразителното изкуство, е обхващало период от каменната епоха до наши дни. Изследваните обекти са включвали както пещерни изображения отпреди хиляди години, така и картини от времето на Ренесанса и на съвременността. Важен изходен пункт на изследването бил обширният снимков материал на прочутия английски фотограф Едуард Мъйбридж (Muybridge), отнасящ се към 1880 г. Той е снимал характерните особености на движение на четирикраки животни и е

предоставил резултатите си за ползване на художници.

Изследването на д-р Хорват и сътрудници довело до изненадващи резултати. Оказало се, че най-достоверните изображения на начините на движение на животните са били направени от съвременниците на каменната ера. Дори именити художници, известни с прецизността на техните картини – като Леонардо да Винчи например – са рисували животни в не напълно естествени пози. Първенството на точността на изображенията на нашите предшественици, обитаващи пещерите, се дължи вероятно на това, че те най-продължително и непосредствено са наблюдавали живота на своите четирикраки съвременници.

По Bild der Wissenschaft, 2013

Летящи пътешественици на дълги разстояния

Проблемът за миграциите на животните е един от най-интересните, но и най-слабо проучените досега от съвременната биология. Защо много животни предприемат дълги пътешествия от едни географски райони в други, кои са загадъчните инстинкти, които ги заставят да предприемат тези пътешествия, кой ги направлява да отиват и се завръщат винаги на едно и също място и много други въпроси очакват отговор от съвременната наука.

Известни пътешественици между насекомите са прелетните скакалци, които понякога долитат от Централна и Мала Азия и до южните райони на България и нанасят вреди на селскостопанските култури. Един от опустошителните им набези е през 1846 г., когато огромни ята прелетели над Босфора и Тракия чак до град Септември. Около 6000 души от над 40 тракийски села се борили в продължение на 2 седмици с крилатите нашественици, които унищожили напълно над 15 000 декара ниви и оризища.

Летящи пътешественици има и между прилепите, които извършват редовни периодични миграции през есента на разстояния над 1000 км към по-топли райони. Подобен случай е описан и в България през 1961 г., когато в района на Пазарджик е намерен един замръзнал обикновен

вечерник с алуминиева марка на крилото. Оказало се, че този прилеп е маркиран преди около 3 г. в резерват в близост до Воронеж и е прелетял от Украйна до Пазарджик разстояние от над 2300 км по права линия.

През тежки зими по нашите земи, включително и в София, долитат красиво оцветени птици – кръсточовки, чак от Азиатска Русия и Северна Азия. Подгонени от студа и нуждата от храна, понякога те изминават над 4000 – 5000 км на юг, където се изхранват главно със семената на различни излоистни растения, и отново се завръщат през пролетта в родните си места. А европейските бели щъркели изминават ежегодно около 10 000 км до местата в Южна Африка, където зимуват.

Но абсолютният рекорд за дълъг прелет принадлежи на полярната рибарка, която живее в северните райони на Америка, Европа и Азия до около 82 градуса северна ширина. Гнезди главно край бреговете на Северния ледовит океан и прилежащите морета, както и край бреговете на езера и реки в тундрата. Ежегодно тя предприема дълго пътешествие покрай бреговете на Северна и Южна Америка чак до Антарктида, където зимува, а напролет отново се завръща на север. Разстоянието, което дребната полярна рибарка изминава, е около 17 000 км.

Леопардова морска краставица